

Arbeidsdepartementet
Postboks 8019 Dep
0030 Oslo

Unntatt offentlighet
jf § 15 tredje ledd i Lov om off.

Saksbehandler: Eigil Johnsen/Magne Fladby

Deres ref: 11/4235

Vår ref: 11/9352-6

Vår dato: 09.12.2011

Bakgrunnsopplysninger i forbindelse med "Høring - tiltak for å forebygge og avdekke misbruk av velferdsordninger"

Vi viser til departementets brev av 12. oktober 2011 hvor det bes om flere bakgrunnsopplysninger når det gjelder utvidet bruk av registersamkjøringer, for å gi økt forståelse for flere sider ved den praktiske gjennomføringen av slike registersamkjøringer. Med registersamkjøringer har vi fokus på endringer som skjer etter vedtak. Svarfristen er utvidet i samråd med departementet.

Etterkontroll ved systematiske registersamkjøringer er en effektiv metode for identifisering av mulige feilutbetalings- og trygdemisbrukssaker. På kort sikt er det rent teknisk begrenset mulighet for å utvikle nye samkjøringer ut over det som allerede er tatt i bruk i NAV. På lengre sikt vil vi dra nytte av økt samarbeid og informasjonsutveksling mellom etater, f eks EDAG, og nye IKT-verktøy som kan gi støtte for slike samkjøringer på en annen måte enn i dag.

Dagens registersamkjøringer

Dagens registersamkjøringer foregår hovedsakelig ved at det innhentes inntektsopplysninger fra Skattedirektoratet (SKD) som samkjøres med utbetalinger av inntektsavhengige ytelser. På denne måten identifiseres saker hvor det er mistanke om inntekter som er uforenlig med stønadutbetalingene. Etaten har lang erfaring med denne kontrollmetoden spesielt når det gjelder alderspensjon, uførepensjon, gjenlevende pensjon og forsørgingstillegg. I tillegg har etaten lang erfaring i samkjøring av interne registre. Spesielt vedrørende dagpenger og tidligere attføringspenger (nå AAP) hvor meldekort fra brukerne samkjøres mot Aa-registeret.

De siste to årene har NAV gjort lignende inntektskontroll vedrørende stønad til enslige forsørgere og har påbegynt utviklingen av inntektskontroll når det gjelder sykepenger.

Erfaringene med denne typen kontroller viser at dette er en svært effektiv metode forutsatt at det er utviklet gode kriterier for å identifisere risikosakene. Alle saker hvor gitte kriterier slår

Arbeids- og velferdsdirektoratet
Postadresse: Postboks 5, St. Olavs plass // 0130 OSLO

Besøksadresse: Akersgata 64-68 //
Tel: 21 07 00 00 // Faks: 21 07 00 01

www.nav.no //

inn blir plukket ut for manuell kontroll og videre saksbehandling. Dermed blir det en ressursmessig utfordring når effektive kontrollmetoder videreutvikles. Dette er nærmere omtalt under kostnader ved registersamkjøringer.

Det understrekes for øvrig at generelt gjelder at all registerkjøring skjer i lukkede miljøer med ivaretagelse av krav til informasjonssikkerhet og taushetsplikt.

De mest aktuelle nye registersamkjøringer

Uførepensjonister som etablerer egne virksomheter etter innvilget 100 % uførepensjon

NAV har utredet flere saker hvor uførepensjonister har etablert egne firma etter at de har fått innvilget 100 % uførepensjon, hvor det er mistanke om at arbeidsinntekten holdes skjult gjennom kreativ bokføring, overføringer til ektefell/barn og lignende. NAV har fått signaler fra enkelte revisorer om at dette er et risikoområdet. NAV mottar også en del tips om slike forhold.

Ved å innhente nødvendige data fra Brønnøysundregistrene om roller og etableringstidspunkt fra enhetsregisteret kan det være mulig å identifisere risikosaker. En videre samkjøring mot skatteetaten/kemnerne om omsetning i slike virksomheter kan gi nødvendig informasjon for en grundigere kontroll. NAV får også tips om saker hvor slik virksomhet er etablert i ektefells navn og at inntekten registreres på denne personen. I slike tilfeller vil også denne personen få fiktivt sykepenge- og pensjonsgrunnlag.

Enslige forsørgere hvor det er mistanke om at de ikke er alene med omsorgen av barna

Ved å samkjøre folkeregisterdata mot utbetalingsdata av stønad til enslige forsørgere finnes det flere muligheter for å identifisere risikosaker:

- Identifisere saker der barnemor får flere barn med samme mann etter stønad eller endring av sivil status.
- Fedres adresser, for eksempel dersom far er ført opp som bosatt hos en annen familie i en liten leilighet.
- Sjekke om personer med overgangsstønad og utvidet barnetrygd, bor sammen med andre voksne personer.
- Som ovenfor for å avdekke om personer som er flyttet til utlandet "bor" på andres adresser

Selv om NAV har folkeregisteropplysninger i interne registre, forutsetter kontrollen at data vedrørende utenforstående trekkes inn i samkjøringen, eks. barnefar og andre bosatte på oppgitte adresser. Kontrollene som nevnt ovenfor vil i stor grad kunne bidra til at utbetalingene blir mer korrekte. Vedrørende andre bosatte på oppgitt adresse viser vi til den pågående høring med forslag om utvidelse av ftl § 21-4 første ledd.

NAV har hatt et spesielt fokus på misbruk av stønad til enslige forsørgere. Bakgrunnen er at det mottas mange tips på dette området, samt at undersøkelser viser at faktum ofte stemmer med opplysningene i tipsene. Sakene er grove fordi dette er samboerpar som bevisst gir falske opplysninger om samliv og bosted. Vi mener å ha et godt grunnlag for å mistenke uregelmessigheter mht. fars adresse eks. c/o adresse, ført opp hos en annen familie eller "uten

bopel". Dette tilsier at saken må anses som en risikosak. Det er bedre å kunne styre utvalget av saker på denne måten enn mer tilfeldig gjennom mottatte tips. Stønadene blir spesielt gunstige med mange barn og en far som ikke betaler bidrag.

Identifisere systematisk trygdebedrageri

NAV har avdekket fiktive virksomheter, dvs virksomheter hvor det finnes liten eller ingen aktivitet og hvor alle arbeidstakerne er sykmeldte i lengre perioder. Daglig leder gir fiktive inntektsopplysninger til NAV bl.a. ved fiktive lønnslipper. På samme måte er det avdekket virksomheter hvor det er høy omsetning, men hvor store deler av arbeidstakerne er sykmeldte i perioder, uten at omsetningen blir påvirket.

Slike saker kan trolig identifiseres ved å innhente data fra SKD eller kemnere hvor gitte kjennetegn på slike virksomheter kan utlistes og overleveres til NAV, for så å samkjøre dataene mot utbetalingsdata.

Videreutvikling av kontroller på sykepengeområdet.

På oppdrag fra Arbeidsdepartementet er det i 2011 avgitt en forskningsrapport som anslår betydelige misbruk av sykepengeordningen. Det vil være av avgjørende betydning å effektivisere kontrollene på dette området slik at en større andel av dette misbruket blir avdekket. Trolig kan det utføres andre typer kontroller mot inntektsopplysninger og andre relevante data innenfor gjeldende regelverk, men en videreutvikling av slike metoder vil kunne utfordre regelverket og personvernet. Det er derfor hensiktsmessig å få lovhjemlet at stønadsdata kan brukes til slike formål.

Et kontrollformål kan være å identifisere saker der den sykemeldte har en lønns- og trekkoppgave som viser at sykmeldte har påbegynt et annet arbeidsforhold i sykemeldingsperioden, uten at NAV har kjennskap til dette. Kontrollen kan likestilles med kontroll av mottakere av dagpenger mot innmelding i Aa-registeret som er en godt innarbeidet og effektiv kontrollmetode. Sannsynligvis er kontroll mot lønns- og trekkoppgaver en bedre metode enn kontroll mot innmelding i Aa-registeret, fordi kontrollen gjelder hvit inntekt som alltid vil være innrapportert mens selve arbeidsforholdet ikke behøver å være registrert i Aa-registeret.

Utteksling av informasjon med UDI

Det planlegges i samarbeid med UDI rutinemessig utveksling av oppholdsstatus i løpet av 2012. Dette vil bidra både til riktig vedtak og muliggjøre etterkontroller for å hindre feilutbetaling for eksempel fordi retten til medlemskap i trygden opphører.

EESSI

Elektronisk utveksling av medlemskapsinformasjon i EØS-området vil gjøre det mulig å opprette register over eksplisitte medlemskapsbeslutninger for EØS-borgere. I tillegg til kontroll ved innvilgelse av ytelser, vil dette også muliggjøre framtidige etterkontroller for å hindre uberettiget utbetaling fra feil land eller fra flere land samtidig.

Aktuelle registersamkjøringer på lengre sikt

På lengre sikt, innenfor rammene av moderniseringen i NAV, vil registersamkjøringer kunne effektiviseres og utvikles også på andre områder. På lang sikt vil nye moderne IKT-verktøy i kombinasjon med at alle saksopplysninger ligger elektronisk tilgjengelig, muliggjøre løpende etterkontroller på en helt annen måte og omfang enn med dagens løsninger, slik at feilutbetaling kan forhindres eller oppdages langt raskere enn i dag. Dette vil imidlertid være flere år fram i tid og det gjenstår et betydelig utviklingsarbeid med å konkretisere aktuelle tiltak som vil skje i forbindelse med moderniseringen.

En forutsetning for dette arbeidet, er imidlertid en målrettet innsats for å sikre etatsovergrepene felles standarder og samhandlingsløsninger som den enkelte etat ikke kan utvikle alene.

Ett viktig eksempel som er igangsatt, er den satsingen som skjer for å utvikle en felles EDAG-løsning, som åpner muligheten for mer effektiv sanntids informasjonsutveksling og registersamkjøring når det gjelder så sentrale data som inntekts- og arbeidsforhold. Etter planen skal dette være på plass fra 2015 og vil sannsynligvis, når den har vært i funksjon en periode, etter hvert overta for en vesentlig del av dagens registerkoblinger og bidra til at vi vinner erfaring med bruk av sanntids informasjon i kontrolløyemed.

Overordnet beskrivelse av de systemtekniske sidene ved etablering og gjennomføring av registersamkjøringer

Bearbeiding av data har blitt mye enklere enn tidligere som følge av den generelle IKT-utviklingen. Sykepengekontrollene som er testet ut, er gjort ved å hente ut en tekstfil fra fagsystemet (Infotrygd), tekstfil med lønns- og trekkopplysninger fra SKD og pensjonsgivende inntekt fra NAVs eget register.

For å koble data må NAV levere fra seg aktuelle fødselsnumrene eller organisasjonsnummer på de som skal kontrolleres slik at aktuelle data kan utleveres til NAV. Alternativt må NAV få hjemmel for å få tilgang til alle opplysninger den andre etaten har og så gjøre uttrekket selv. Det første alternativet vil i de fleste tilfeller være mest hensiktsmessig ved store datamengder. Brønnøysundregistrene har ferdige pakker med hele bestanden i registeret. Her kan det være aktuelt å få ut alle data, i den grad NAV har hjemmel, og så gjøre uttrekket selv.

Overslag over kostnader knyttet til dagens teknologi

Det mest hensiktsmessige hadde vært å få implementert registersamkjøringer i IKT-systemene på en slik måte at det er mulig å generere rapporter på bakgrunn av gitte kriterier. Med dagens IKT-systemer er dette i liten grad mulig, men på lengre sikt bør det vurderes hvordan slike kontroller kan integreres i framtidige IKT-systemer.

På kort sikt bør det bygges videre på de registersamkjøringer som utføres i Pesys og forsøkene som er gjort vedrørende sykepenger. Videreutvikling i Pesys vil bety utviklingskostnader bl.a. for å legge inn nye kriterier. Det har ikke vært mulig å anslå omfanget av disse kostnadene. En utveksling av informasjon med UDI, som nevnt ovenfor, er f.eks. grovestimert til 1 mill. kroner i 2012.

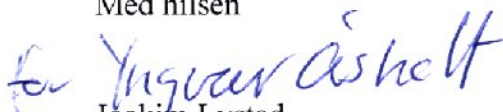
En videreutvikling av de forsøkene som er gjennomført vedrørende sykepenges vil trolig ikke medføre særlige kostnader i utviklingsfasen. En eventuell implementering i IKT-systemene, slik at samkjøringene kan gjøres i større omfang og i et mer robust miljø, vil bety utviklingskostnader på sikt. Det er ikke mulig å beregne kostnadene på nåværende tidspunkt, bl.a. fordi det må undersøkes hvilke IKT-verktøy som er tilgjengelig på markedet og eventuelt hva som må utvikles for å tilfredsstille eventuelle spesielle behov i NAV. Dette vil bli vurdert i moderniseringen i NAV.

Den store utfordringen på kostnadssiden er relatert til den manuelle kontrollen av identifiserte risikosaker og saksbehandling av feilutbetalings- og straffesaker. Dette kan bli en stor ressursmessig utfordring, særlig tatt i betraktning den nåværende situasjonen med betydelige restanser på feilutbetalingsområdet. Effektive kontrollmetoder vil etter all sannsynlighet avdekke en betydelig mengde feilutbetalings- og straffesaker. Å behandle store mengder feilutbetalingssaker samtidig som ytelsesforvaltningen må prioriteres, er svært utfordrende. Denne utfordringen vil gjelde uansett restansesituasjonen på feilutbetalingsområdet. Det vil derfor kreve ressurser for å kunne håndtere større mengder feilutbetalings- og straffesaker. Samtidig er det liten tvil om at dette vil kunne gi betydelige innsparinger på stønadsbudsjettene, samt en preventiv virkning.

Vi stiller gjerne i et møte, hvis departementet ser behov for nærmere utdyping.

For øvrig arbeider vi nå med å ferdigstille direktoratets høringsbrev, frist for innsending er 12.desember.

Med hilsen

Joakim Lystad
Arbeids- og velferdsdirektør

Ellen Chr. Christiansen
Direktør Fagstab Ytelser